

Med nese for blod

Noen jegere nøler fortsatt med å ringe etter sporhund.

For den som har kommet videre kan en profesjonell sporhundsentral gi ekstra trygghet i jakta.

JAKTHUNDEN

GINA AAKRE (TEKST)
STIAN NYBRU (FOTO)

Vi er ved Fjellstøl skianlegg i Vindafjord, og det går mot slutten av hjortejakta. Sporhundsentralen har hatt en travel sesong, og i år er jakta utvidet med to uker på grunn av mengden dyr i området.

Vi har hengt oss på sporhundsentralens leder Olav Matre og hunden hans Anka (5). I det labradoren får øye på selen skjønner hun at noe er på gang. Leken oppførsel erstattes med full konsentrasjon. Anka går fra å være en livlig familiehund til å bli en hund på jobb. I nesten fem år har hun vært med på å finne skadde og døde rådyr og hjort i Vindafjord og kommunene rundt. På den måten har hun sikret nattesøvnen for mange jegere.

Denne gangen er det ikke ettersøk på gang, men Anka tar ikke lett på oppgavene likevel.

For å bli godkjent som sporhund må hunden gjennom en blodsporprøve til minimum 2. premie og en fersksporprøve til minimum sju poeng. Etter beståtte prøver er hunden godkjent livet ut (se ramme). Matre anbefaler likevel at sporhunden trenes kontinuerlig for å holde kunnskapene ved like.

Ikke jakthunder

Ifølge Matre er en god sporhund en selvstendig hund. Den må klare å holde seg til det riktige sporet. Noen hunder har mer vilje enn andre. Er det lite blod må hunden ofte slite for å følge sporet. Noen ganger kan det også være en fordel å ha en rask hund, som lett tar igjen dyr på tre bein. Hunden kan heller ikke være redd, og for eksempel la seg skremme av en brunstig bukk. Rase har ikke så mye betydning, mener Matre, men han medgir at han heller bruker labrador enn dachs når han skal ta igjen et raskt dyr.

Selv bruker Matre aldri sporhundene sine på jakt. Det er et bevisst valg med tanke på at hunden skal være så

konsentrert som mulig under ettersøk.

– Jeg vil unngå at hundene tar ut etter spor fra andre dyr i området, men kun konsentrerer seg om sporet etter det skadde dyret, sier Matre.

Han utelukker likevel ikke at andre jegere kan ha kombinerte jakt- og sporhunder som fungerer godt.

Gir informasjon og trygghet

Sporhundsentralen var den første i sitt slag i landet da den ble opprettet i 1989, og mange andre kommuner har brukt sentralen som modell for lignende løsninger. Sentralen er en del av det interkommunale hjorteviltutvalget, som samler kommunene Karmøy, Haugesund, Sauda, Bokn, Tysvær, Sveio, Suldal, Vindafjord og Etne kommuner, og dekker hele dette området. Matre leder sentralen sammen med Sigvald Stangeland. Antallet førere varierer mellom 10 og 20. I skrivende stund har sentralen mulighet til å ha 14 ekvipasjer ute samtidig, hvorav 3 kvinnelige. Noen er også midlertidig uten hund, men holder på å trene opp nye. Sporhundsentralen tar imot telefoner om eventuell skadeskyting og påkjørsler og er tilgjengelig 24 timer i døgnet.

– Det hender jo at jeg gir telefonen videre, eller at kona har den, men jeg prøver å være så tilgjengelig som mulig, sier Matre.

Det gjennomføres mellom 100–130 ettersøk i året, men sentralen fungerer også som en informasjonstelefon for jegere i området.

Sporhundsentralen fyller et viktig tomrom på sørvestlandet. Det er nemlig langt mellom jakthundene her.

– Det er små terreng å drive på og få tradisjoner for jakthund, forteller Matre.

Likevel er det flere jegere som ikke bruker tjenesten. Altfor mange prøver å løse problemene på egen hånd, enten ved å bruke egen hund som ikke

Sporhundsentralen

- ▶ Stiftet i 1989
- ▶ Interkommunalt samarbeid mellom Sauda, Suldal, Vindafjord, Etne, Tysvær, Bokn, Sveio, Haugesund og Karmøy
- ▶ To vakttelefoner
- ▶ Primærmålsetting er å finne eventuelt skadet dyr og gjøre slutt på lidelser, på en raskest mulig, og mest human måte.
- ▶ Finne døde dyr slik at kjøtt kan reddes.
- ▶ Være på skadestedet innen 4 timer.
- ▶ Det koster 90 kroner inkl. mva. per løyve å være med. Etter det er alt som blir gjort gratis.

er godkjent, eller å lete uten hjelp av firbeinte. Når man da ikke finner tegn på treff, antar man at det er bom. Det blir for lettvinnt, mener Matre.

Noen vegrer seg også for å kontakte sentralen fordi de skjemmes over å ha skadeskutt. Dette har likevel bedret seg med årene.

– Det er viktig å huske på at selv de beste skytterne kan være uheldige, sier Matre.

Han legger også til at mange ettersøk ikke kommer som en følge av det som kalles skadeskyting.

– Selv om skuddet har truffet bra,

kan et dyr løpe flere hundre meter, sier Matre.

På ettersøk pleier ikke Matre eller noen av de andre som driver ettersøk å legge seg opp i hvordan jegeren har opptrådt.

– Jeg spør bare om forhold som er relevante for ettersøket, vi har fokus på å finne dyr og ikke feil fra skytter. Men jegeren spør meg ofte om jeg synes det var langt hold, sier Matre.

Bli en trygg jeger

Når en jeger har løst skudd, og dyret ikke ligger på eller i nærheten

av skuddstedet, er det viktigste at det merkes av både hvor dyret sto når det ble påskutt og hvor det ble skutt fra. Man kan også merke av fluktretningen hvis man er sikker på den. Jegeren bør trække minst mulig rundt, og ikke lete på et større område enn innenfor en radius på hundre meter. Er det et jaktlag eller flere som jakter sammen, bør kun den mest erfarne undersøke skuddstedet.

Det skumleste skuddet, ifølge Matre, er det som treffer høyt i ryggen på dyret, såkalte ryggtaggs-skudd. Dyret faller gjerne rett i bakken, og kan virke

steindødt. Så viser det seg seinere at dyret bare har besvimt og våkner til liv igjen for så å stikke av gårde. Derfor kan det også være lurt å sitte et kvarter tid på skuddstedet og bare observere dyret før du går bort, og være klar med nytt skudd om dyret begynner å bevege seg.

For å unngå skadeskyting anbefaler Matre å slippe dyret forbi dersom du ikke er helt sikker på å ha en god skuddsjanse.

– Det er den første betingelsen for å holde seg unna skadeskyting, sier Matre.

Den bayerske viltsporhunden Nita bryr seg lite om ruskete vær når hun har godlykt i nesa. Hun ble godkjent som sporhund da hun var ni måneder gammel.

Godkjenning av ettersøkshund

Hund og hundefører skal avlegge en praktisk prøve som må bestås for at hunden skal kunne godkjennes som ettersøkshund. Hunden kan ikke prøves før den er ni måneder.

Den praktiske prøven er todelt og skal bestå av sporing på et utlagt kunstig spor med blod som markering og sporing på friske spor av hjortevilt.

Godkjenning som ettersøkshund på blodspor og ferskspor, oppnås når hunden og dens fører går til minimum 2.

premie på blodsporprøve og minimum 7. poeng på fersksporprøve.

For ettersøkshund på eget jaktfelt, og tilstøtende jaktfelt, finnes det unntak etter hvilke type hunder som brukes.

Se Direktoratet for Naturforvaltning www.dirnat.no, under friluftsliv, jakt og fangst og utøvelse av jakt og fangst for mer informasjon.

Når labradoren Anka nærmer seg et dødt dyr går hun ofte rett på. Er dyret skadet, holder hun seg litt på avstand. Da vet hun at det blir skyting.

Ellers er det viktig å være en habil skytter, trene mye og å ha utstyret i orden. Matre mener jegere bør tenke seg om før de løsner skudd på over 150 meters hold.

– Det bør helst være under 100 meter, men det kommer helt an på forholdene, sier han.

Ikke nøl med å ringe

Vi er tilbake ved Fjellstøl skisenter. Olav Matres sønn, Dag Arne Matre, har tatt med seg sin bayerske viltsporhund Nita (2). Hunden logrer og sitrer av stolthet. I munnen har hun et hjortebein, og Matre fisker fort fram en liten premie fra lommen. Nita har nettopp fullført én av de 50–60 treningsøktene hun har i året. Noen dråper blod og lukt fra sporsko har løst henne gjennom en 850 meter lang løype i skogsterreng. Hun er både norsk og svensk viltsporhond og jaktchampion og selvsagt godkjent sporhund. For et par dager siden var hun med på et ettersøk etter et rådyr. Dyret hadde først gått ca. en kilometer oppover, men ble tatt igjen midt inni noen busker. Da var det en fordel å kunne slippe hunden.

Sporline og sporhalsbånd skal kun brukes når hunden er på jobb

Begge forsvant, men hunden klarte å holde dyret igjen midt ute i ei elv til ekvipasjen kom og fikk avlivet det. Rådyr på tre føtter er nesten umulig å få tatt kun med sporing i line. De lærer seg veldig fort å løpe på tre.

– Nita ble godkjent som sporhund da hun var ni måneder som er det tidligste man kan få hundene godkjent, forteller Dag Arne som også er aktiv i sporhundsentralen.

På samme måte som faren, merker Dag Arne at terskelen for å ringe sentralen har blitt lavere blant jegerne.

– Da jeg begynte var det mye hysj-hysj. Vi prater aldri om hvem vi har

vært ute med, men nå hører vi ofte jegere selv si at de har fått hjelp av hund, sier han.

Likevel hender det fremdeles at grunneiere eller jegere finner døde dyr i skogen som Sporhundsentralen ikke har hørt om.

– Det er nok fremdeles mange som ikke ringer. Hvis man selv ikke finner blod på skuddstedet, blir det avskrevet som bom. Men ofte kan dyret gå langt før det kommer blod på bakken, og det kreves et trent øye for å oppdage de ørsmå sportegnene.

Slik trenes hundene

Dag Arne og Olav Matre har til sammen 30 års erfaring med utdanning av sporhunder. Her er deres tips.

- ▶ Så fort valpen er i hus, sørg for at den blir vant til luktene og forbinder disse med noe positivt. En liten blodskvett blandet i hundematen fungerer godt.
- ▶ Det neste er å lære hunden at det ligger en belønning i enden hvis den følger et spor. De første sporene kan legges ved å dyppe litt leverpostei i blod og stemple det bortover gulvet en fire-fem meter. Legg leverpostei ved sporslutt.
- ▶ Etter hvert går man over til bloddråper i stedet for leverpostei, men leverpostei ligger som belønning. Et par–tre slike spor en kveldsstund er ikke for mye. Man kan også lage svinger, og kanskje en vinkel inn på kjøkkenet.
- ▶ Når man begynner ute, legges sporene i medvind slik at hunden må gå med lav nese. De første sporene kan legges på plenen hjemme, men man bør komme seg ut i skogen så fort som mulig.
- ▶ Sporline og sporhalsbånd begynner man med når sporene blir 50–100 m, siden skal dette kun være på når hunden arbeider.
- ▶ Vent alltid et par timer før du går sporet, da er luftvitringen av sporlegger redusert, mens blodet ikke lukter noe mindre.
- ▶ Ikke gå spor med en mett hund.
- ▶ Ikke snakk mer med hunden etter at du har sagt «søk spor» ved start.
- ▶ All ros deles ut ved sporslutt. Gi også hunden leverpostei som belønning ved sporslutt.
- ▶ Ikke vis hunden hvor sporet går hvis den mister det. Går den langt av sporet, så hold igjen litt i lina, og bare la den gå i retning av sporet igjen.
- ▶ Bruk gjerne en fast mengde med blod, f.eks 1,5–2 dl. Dette passer til 100m på de første sporene i skogen, bruk så samme mengde til lengre og lengre spor. Når hunden klarer 600m på denne mengden, er den klar for prøven.
- ▶ Begynn på «lette» terrengtyper, dvs. terreng som holder godt på fuktigheten.
- ▶ Legg inn forskjellige momenter som man treffer på, og tren ekstra på dem som hunden sliter med. Dette kan være kryssing av bekker, steingjerder, barskog, berg, osv. Hunden skal skjønne at uansett hvor mye andre spennende lukter den kjenner, er det bare «sporet» som fører til den store belønningen. På de første overnattingssporene er det ofte fare for viltforstyrrelser som kan forvirre hunden, men det er en utfordring som det må trenes på.
- ▶ Hunder utvikler seg veldig forskjellig, noen kan være klar for prøve når de er 6 måneder, andre ikke før de er 2 år.
- ▶ Alt med sporarbeid skal være lystbetont, og normalt skal hunden alltid finne fram til sporslutt. Eneste tillatte «straff» er å avbryte sporingen og gå hjem/til bilen, og den må kun brukes i nødstilfeller, f.eks. hvis hunden bare vil jage sauer og ikke spore.

The Sound Solution

Peltor™ WS SportTac™

Nye Peltor™ WS SportTac™ gir deg bedre kontroll over hva du hører - og hva du ikke hører. Du kan justere volumet på omgivelseslyden, filtrere bort uønskede frekvenser og samtidig beskytte hørselen mot skadelig impulsstøy i selve skuddøyeblikket.

Med innebygget Bluetooth™ for trådløs tilkobling av jaktradio eller mobiltelefon.

Kommer snart hos en forhandler nær deg!

Vil du vite mer?
Ta kontakt med kundeservice på telefon 0 63 84.

